

Scenariusz lekcji historii w klasie 5

Słów kilka o wybranych narzędziach w edukacji

Poszukując skuteczniejszych metod nauczania historii, kształtujących u uczniów większe kompetencje i sprawczość, wprowadziłam w roku szkolnym 2025/2026 r. innowacyjne narzędzie edukacyjne, tj. „Mój zeszyt pomagający się uczyć”. Narzędzie to rozwija samodzielność ucznia poprzez planowanie, refleksję i budowanie świadomego podejścia do nauki, a opracowane zostało przez Danutę Sternę i Jacka Strzemiecznego. Obecnie ORE prowadzi szkolenia z tego zakresu. W zamyśle autorów ma ono pomóc uczniom brać odpowiedzialność za swoje uczenie się, jest wspólną sprawą nauczyciela i uczniów, buduje partnerstwo w nauczaniu pomiędzy nauczycielem i uczniami, nadaje pomocną strukturę lekcji i wprowadza do dydaktyki ocenianie kształtujące.

Przed wprowadzeniem tego narzędzia należy przygotować klasę i rodziców uczniów do innego prowadzenia lekcji, innych aktywności uczniowskich i pewnych znaczących zmian w ocenianiu. Ponadto nauczyciel musi w szczególności na nowo przemyśleć każdą lekcję, zrezygnować z nadmiaru informacji na korzyść ćwiczenia umiejętności uczniowskich i informacji zwrotnej o stopniu realizacji kryteriów sukcesu w danej jednostce lekcyjnej. Musi wygospodarować czas na początku lekcji na przedstawienie uczniom celu lekcji (najlepiej jednego ogólnego) i kryteriów sukcesu do lekcji. Kryteria sukcesu to szczegółowe cele, które chcemy na tej lekcji osiągnąć. Przygotowani do pracy uczniowie zapisują w trakcie lekcji w zeszycie własne refleksje, które pomagają im w zapamiętywaniu i w głębszym uczeniu się. Do obowiązków nauczyciela należy podawanie informacji zwrotnej do wybranych prac uczniów. Przy stosowaniu tego narzędzia jest mniej stopni sumujących a więcej informacji zwrotnych, czyli oceniania kształtującego. Ponadto nauczyciel ustala i zapowiada przed sprawdzianem, jak będzie oceniana praca, czy stopniem, czy informacją zwrotną. Podczas stosowania tego narzędzia uczniowie uczą się samooceny, odnosząc się do opanowania poszczególnych kryteriów, a także oceny koleżeńskiej, która polega na podawaniu koledze lub koleżance informacji zwrotnej o tym, co zrobił(a) dobrze, a co jeszcze musi poprawić.

W poniższym scenariuszu zamiast celów szczegółowych przedstawiłam przykładowe kryteria sukcesu do tematu, opracowując je na podstawie podstawy

programowej z historii. Musimy pamiętać, by nie podawać uczniom zbyt wielu kryteriów, ponieważ muszą być one wykonalne i mierzalne, aby uczeń poczuł satysfakcję z ich osiągnięcia. Kryteria sukcesu podaję w pierwszej osobie po to, aby uczeń mógł odnieść je bezpośrednio do siebie.

Temat lekcji: Bolesław Chrobry królem Polski

Cel lekcji: Uczeń zna i potrafi określić działania Bolesława Chrobrego, które miały wpływ na wzmocnienie znaczenia Polski w Europie.

Kryteria sukcesu:

- Potrafię wyjaśnić, jaką rolę odegrały postaci: Otton III i święty Wojciech.
- Rozumiem przyczyny i skutki zjazdu w Gnieźnie.
- Potrafię wyjaśnić, w wyniku jakich wojen Bolesław Chrobry powiększył państwo polskie i wskazać na mapie oraz nazwać dołączone ziemie.
- Rozumiem znaczenie uzyskania przez Bolesława Chrobrego korony króla Polski.
- Wiem, co wydarzyło się w 997 r., 1000 r., 1025 r.

Podstawa programowa:

- Przedstawia genezę państwa pierwszych Piastów oraz umiejscawia je w czasie i przestrzeni.
- Wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa chrystianizacji Polski.
- Charakteryzuje rozwój monarchii Bolesława Chrobrego.

Metody i formy organizacyjne: pogadanka, storytelling, prezentacja, praca z mapą, praca z obrazem i tekstem źródłowym, mapa myśli, indywidualna i grupowa.

Materiały i narzędzia dydaktyczne: podręcznik do historii, atlas, tablica interaktywna, fragment *Kroniki* Galla Anonima, portret Bolesława Chrobrego i obraz *Bolesław Chrobry u bram Kijowa* Jana Matejki, miniatura przedstawiająca Ottona III, zdjęcie włóczni św. Maurycego i denara Bolesława Chrobrego i in.

Przebieg lekcji:

Czynności organizacyjne nauczyciela, objaśnienie celu lekcji i zapisanie kryteriów sukcesu (5 min).

Rekapitulacja wtórna (3 min). Uczniowie ochotnicy wymieniają sukcesy panowania Mieszka I. Na tablicy interaktywnej wyświetlamy mapę Polski pod koniec panowania Mieszka I.

Realizacja tematu

Część 1 (5 min)

Nauczyciel wprowadza postać św. Wojciecha metodą *storytellingu*, wyświetlając jednocześnie ilustrację przedstawiającą Drzwi Gnieźnieńskie oraz datę 997 r. Uczniowie szukają na mapie w podręczniku terytorium Prusów, Gniezna, gdzie umieszczono wykupione zwłoki biskupa.

Czynnością nauczyciela, oprócz *storytellingu*, będzie sprawdzanie, czy uczniowie odnaleźli tereny zamieszkane przez Prusów i Gniezno. Przypomina też o stworzeniu w zeszycie kalendarium z życia św. Wojciecha; powstanie ono poprzez chronologiczne uporządkowanie wyświetlonych na tablicy informacji. Można będzie je zapisać w zeszycie we właściwej kolejności lub tylko ograniczyć się do wypełnienia tabelki (decyzja należy do nauczyciela).

- A. Misja chrystianizacyjna bp. Wojciecha do Prus.
- B. Zjazd w Gnieźnie i przybycie cesarza Ottona III do Polski.
- C. Przyjazd biskupa Wojciecha do Polski.
- D. Wykupienie szczątków bp. Wojciecha z rąk Prusów.
- E. Ogłoszenie bp. Wojciecha świętym.

1	2	3	4	5

Część 2 (12 min)

Następnie nauczyciel wyświetla obraz z miniaturą Ottona III i składającymi mu hołd narodami i wyjaśnia, czym była idea cesarstwa uniwersalistycznego i jaką rolę miał odegrać w nim Bolesław Chrobry, po czym przechodzi do zjazdu w Gnieźnie, zapisuje lub wyświetla datę na tablicy oraz podaje informacje o utworzeniu w Polsce arcybiskupstwa i biskupstw w Krakowie, Wrocławiu i Kołobrzegu. Podaje też 2 pytania: Co wydarzyło się w Gnieźnie w 1000 r.?; Jakie znaczenie miał zjazd dla organizacji Kościoła w Polsce i dla księcia Bolesława?

Czyta fragment *Kroniki* Galla Anonima opisujący przepych, z jakim Bolesław Chrobry przyjął cesarza Ottona III oraz wymianę podarków i symboliczne gesty. Zadaniem uczniów jest zapisanie do zeszytu odpowiedzi po wysłuchaniu informacji i wysłuchaniu *Kroniki*.

Ochotnicy czytają notatki, pozostali uzupełniają je.

Część 3 (10 min.)

Nauczyciel ocenia pracę wychowawców, wyświetla mapę Polski w trakcie panowania Bolesława Chrobrego i podaje informację, że po nagłej śmierci Ottona III relacje polsko-niemieckie znacznie się pogorszyły i rozpoczął się okres wojen z Niemcami i Czechami. Następnie prosi uczniów, aby usiedli w zespołach 3-4-osobowych i na podstawie mapy oraz informacji z podręcznika uzupełnili wklejki w postaci tabelki.

Konflikt		Nabytki terytorialne
Wojny z Niemcami		
		Grody Czerwińskie
Wojny z Czechami		

Po zakończeniu pracy zespoły wymieniają się wklejkami i dokonują oceny koleżeńskiej:

- Dobrze wypełniony wiersz * (gwiazdka).
- Wiersz z błędem strzałka (należy poprawić).

Część 4 (4 min)

Gdy wszystkie zespoły już uporały się z zadaniem, prosimy wskazanego ucznia o podejście do mapy i pokazanie tych terenów raz jeszcze. Uczniowie pozostają w zespołach a nauczyciel wyświetla portret Bolesława Chrobrego według Jana Matejki i podaje informacje o koronacji Bolesława na króla Polski i jego rychłej śmierci.

Część 5 (6 min)

Podsumowaniem lekcji i rekapitulacją pierwotną będzie mapa myśli, którą uczniowie, po uzgodnieniu w zespole, zapisują w zeszytach. Będzie ona odpowiedzią na pytanie: Jak panowanie Bolesława Chrobrego zmieniło Polskę?

Przykładowe refleksje – myśli:

- Polskę odwiedził cesarz Otton III.
- Wzrosła ranga Polski na arenie międzynarodowej.
- Wzmocniło się chrześcijaństwo.
- Utworzono arcybiskupstwo w Gnieźnie.
- Biskupstwa w Kołobrzegu, Wrocławiu i Krakowie.
- Bolesław Chrobry został królem.

- Polska stała się ważnym państwem w Europie.
- Do Polski przyłączono nowe ziemie.
- Do Polski przyłączono Łużyce i Miłsko oraz Grody Czerwieńskie.
- Pierwszy Piast został królem itp.

Uczniowie przytaczają kilka faktów, nauczyciel daje informację zwrotną lub stawia oceny. Na koniec lekcji, jeśli dysponuje czasem, może zadać pytanie: Co ciekawego dowiedziałeś się na tej lekcji? Co cię na lekcji zainteresowało?

Opr.: **Małgorzata Kutrzeba**, nauczyciel w Zespole Szkół
w Błazowej, doradca metodyczny z historii w PZPW w Rzeszowie.
